

Aanpak Energiearmoede in Groningen

Besteding rijksmiddelen verduurzaming woningen huishoudens met energiearmoede 2022-2024

1. Inleiding

Door de stijgende woonlasten en met name door de stijgende energieprijzen hebben steeds meer huishoudens moeite om rond te komen. Dit speelt niet alleen bij mensen met een minimuminkomen maar komt ook steeds vaker voor bij de middeninkomens. Deze groep is dynamisch en verandert op ieder moment. Door het aflopen van energiecontracten maar ook door andere omstandigheden zoals de prijsstijging van het levensonderhoud. We zien een stijging in het aantal inwoners die door stijgende energieprijzen in de moeilijkheden komen. Deze inwoners hebben vaak niet de middelen om hun woning energiezuiniger te maken, bovendien woont het grootste deel in een huurwoning en is daarvoor afhankelijk van de verhuurder.

Vanuit het Rijk hebben we middelen ontvangen voor de aanpak van energiearmoede. Wij zijn op zoek naar de meest effectieve manier om deze middelen in te zetten. En met urgentie. Want hoe meer verduurzamingsmaatregelen nog voor de winter getroffen kunnen worden hoe beter. Dit betekent dat in zeer korte tijd deze aanpak is opgesteld zodat we maatregelen kunnen treffen die al deze winter tot lager energieverbruik en -kosten leiden voor inwoners.

Helaas kunnen we met deze aanpak niet iedereen met energiearmoede in de gemeente Groningen helpen. Daarvoor is het probleem te groot en zijn de middelen te beperkt. Met deze aanpak zetten we stappen bij het tegengaan van energiearmoede door het treffen van energiebesparende maatregelen bij huishoudens en bouwen verder aan het versterken van de samenwerking tussen de gemeente, maatschappelijke organisaties en energie-initiatieven.

De gemeente Groningen heeft al een aantal jaren een aanpak waarmee we huishoudens helpen hun energieverbruik om laag te helpen. Vanuit de Regeling Reductie Energiegebruik (RRE) en de Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW) is de focus gelegd op de kleine maatregelen en het inzetten van energiecoaches. Er is een team van ongeveer 25 energiecoaches die advies geven over de toepassing van de kleine maatregelen en gedragsmaatregelen. De aanpak is erop gericht om bewoners meer inzicht te geven in hun energieverbruik zodat ze meer grip hebben op de energiekosten. Daarnaast worden laagdrempelige maatregelen zoals ledlampen, tochtstrips, radiatorfolie, brievenbusborstels e.d. aangeboden. Vanuit de RRE-aanpak hebben we ruim 10.000 woningeigenaren bereikt met kleine en grote energiebesparende maatregelen en ruim 7.200 woningenaren zijn voorzien van een energie-advies. Deze adviezen kunnen gegeven zijn door een energiecoach, deelname aan junior-energiecoach of via een bijeenkomst of webinar. De RREW loopt nog tot eind 2022.

We gaan met deze extra impuls van rijksmiddelen dit succesvolle beleid voortzetten en opschalen. Er zijn voortdurend nieuwe inzichten die gaandeweg in de uitvoering worden opgedaan omdat we nauw contact hebben in de wijken en met de huishoudens. Hierop kan de aanpak worden gewijzigd.

Het Fonds Energietransitie biedt voor woningeigenaren die nergens anders aan een financiering kan komen een mogelijkheid om de woning te verduurzamen. Hiervoor bieden we de volgende producten aan:

- Stimuleringslening Eerlijke Energietransitie Groningen
- Verzilverlening Eerlijke Energietransitie Groningen
- De maatwerklening Eerlijke Energietransitie Groningen

In deze aanpak zullen de producten vanuit het Fonds door onze adviseurs meegenomen worden in de adviezen aan de woningeigenaren.

2. Wat is energiearmoede?

Energiearmoede is het onvoldoende kunnen beschikken over energie voor verwarming, koken, douchen of het gebruik van elektrische apparatuur door huishouden vanwege financiële beperkingen. Energiearmoede heeft tal van negatieve effecten voor zowel individuele huishoudens als de samenleving. Het gaat dan o.a. om schulden, lager wooncomfort, ontoereikende levering van essentiële energievoorzieningen binnen het huis, sociale isolatie, besparingsgedrag en fysieke en mentale gezondheidseffecten. Deze effecten hebben op hun beurt weer invloed op de samenleving en economie en vergen daarmee additionele aandacht van de overheid in o.a. het sociale en gezondheidsdomein. Tenslotte zullen huishoudens die in energiearmoede verkeren ook niet of nauwelijks in staat zijn hun woning te verduurzamen, waardoor ze niet alleen niet uit de problemen geraken maar ook een rem vormen op de energietransitie.

Een indicator die landelijk veel wordt gebruikt bij het vaststellen van energiearmoede, is de zogenaamde energiequote. Het bedrag van de energierekening gedeeld op het inkomen.

Energiequote

Bij huishoudens met een **hoge energiequote** bedraagt de energierekening (gas en elektriciteit) meer dan 8% van het inkomen. Met inkomen wordt in dit hoofdstuk bedoeld: het besteedbaar huishoudinkomen, inclusief het vermogen. Wanneer huishoudens meer dan 10% van hun inkomen kwijt zijn aan energielasten, wordt er in zijn algemeenheid gesproken van **energiearmoede**. Als er sprake is van energiearmoede is er een grote kans dat huishoudens problemen hebben of kunnen krijgen met het betalen van de energierekening.

3. Energiearmoede in Groningen

Het is lastig om aan te geven hoeveel mensen in de gemeente Groningen last hebben van energiearmoede. Er zijn diverse onderzoeken uitgevoerd met wisselende uitkomsten. TNO heeft onderzoek gedaan en spreekt over ruim 11.000 huishoudens, maar gaat uit van data uit 2019. Het is inmiddels drie jaar later en het is duidelijk dat dit aantal aanzienlijk is gestegen.

Energietoeslag

De meest recente informatie is afkomstig uit de energietoeslag voor mensen met een laag inkomen. Ruim 16.000 inwoners van de gemeente Groningen hebben deze toeslag inmiddels ontvangen. Deze groep kan uiteraard groter worden aangezien de persoonlijke situatie van mensen ook kan veranderen.

4. Beschikbare middelen aanpak energiearmoede

Voor de aanpak van energiearmoede heeft het rijk een aantal geldstromen beschikbaar gesteld.

1. Energietoeslag voor huishoudens met een laag inkomen

De energietoeslag helpt huishoudens met een laag inkomen om de sterk gestegen energierekening te betalen. De toeslag van de gemeente is bedoeld voor huishoudens met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum inkomen. Huishoudens die recht hebben op de energietoeslag mogen deze houden. Er vindt achteraf geen verrekening plaats. De toeslag valt onder de bijzondere bijstand, is een gift en telt niet mee als inkomen voor de Belastingdienst. Mensen met een uitkering van de gemeente ontvangen de toeslag automatisch. Zij hoeven hiervoor niets te doen. Andere huishoudens met een inkomen rond bijstandsniveau – zoals sommige zelfstandigen en ouderen – doen zelf een aanvraag bij de gemeente. De gemeente Groningen heeft als regeling in het hulppakket een extra energietoeslag voor inwoners die tussen de 120% en 140% van de bijstandsnorm leven.

2. Specifieke uitkering aan gemeenten (november 2021 en 11 maart 2022)

Het kabinet heeft 150 miljoen ter beschikking gesteld aan gemeenten om huishoudens die het hardst getroffen worden, hulp te bieden om energie te besparen. Deze middelen zijn als specifieke uitkering (SPUK) aan de gemeenten uitgekeerd. Deze uitkering kan gericht ingezet worden om de huishoudens die te maken hebben met energiearmoede en zich in een kwetsbare positie bevinden – vanwege de gestegen energielasten – op korte termijn te ondersteunen bij het nemen van maatregelen om de energierekening te verlagen. De middelen zijn op basis van de data van TNO uit 2019 naar rato van het aantal huishoudens in energiearmoede per gemeente over alle gemeenten in Nederland verdeeld. Voor de gemeente Groningen gaat het om ruim 11.000 huishoudens wat overeenkomt met **€ 3,2 mln euro**

Vanwege de sterk gestegen energieprijzen heeft het kabinet op 11 maart 2022 nogmaals aanvullende maatregelen aangekondigd om huishoudens op korte termijn verder tegemoet te komen. Eén van deze maatregelen zijn de verdubbeling van de additionele middelen, 150 miljoen euro, voor gemeenten ter bestrijding van energiearmoede door energiebesparende maatregelen. Dit betekent nogmaals € 3 mln euro.

Ook is 68,5 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de lokale isolatieaanpak in 2022 vanuit het Nationaal Isolatieprogramma. De additionele 150 miljoen euro en de 68,5 miljoen voor de lokale isolatieaanpak in 2022 zijn samengevoegd.

Voor de gemeente Groningen betekent dit:

1 ^e tranche energiearmoede	€ 3.133.500,-
2 ^e tranche energiearmoede	€ 3.051.924,-
Nationaal Isolatieprogramma	€ 1.134.888,-
Totaal	€ 7.238.736,-

Voorwaarden

Gemeenten hebben een grote mate van vrijheid bij de besteding van deze middelen, maar er zijn een paar voorwaarden. Zo is een financiële tegemoetkoming aan inwoners niet toegestaan. En voor het verstrekken van middelen aan verhuurders, waaronder de woningcorporaties, ten behoeve van “aard en nagelvaste” isolatiemaatregelen gelden de staatssteunmaatregelen.

Bij de besteding van de middelen valt te denken aan een breed scala aan maatregelen en activiteiten, van maatregelen die direct effect hebben en snel toepasbaar zijn zoals energiedisplays en radiatorfolie tot een bijdrage aan grotere isolatiemaatregelen zoals vloer- of spouwmuurisolatie. Buurtteams en energiecoaches kunnen de huishoudens hierbij ondersteunen. Zolang de aanpak maar tot doel heeft de energierekening van huishoudens die te maken (kunnen) hebben met energiearmoede te verlagen. Daarbij is het ook mogelijk de aanpak te combineren met bestaande activiteiten en middelen binnen de gemeenten.

5. Voorgestelde aanpak gemeente Groningen (hoofdlijnen)

We sluiten aan bij bestaande en bewezen kansrijke aanpakken, maatregelen, subsidiemogelijkheden en samenwerkingsverbanden in de wijken.

We onderscheiden twee hoofddoelgroepen in de aanpak:

1. Huurders van corporatiewoningen en particuliere verhuur
2. Eigenaar-bewoners

Aan de hand van de criteria aan de besteding van de middelen maken we onderscheid in vijf categorieën maatregelen. Hierbij wordt het aanbod breed gehouden, zowel voor huurders als woningeigenaren wordt een passend aanbod ontwikkeld. Lopende het project zullen we een eventuele samenwerking met de particuliere

verhuurders verder verkennen om te onderzoeken met welke verhuurders nadere afspraken te maken zijn over energetische verbeteringen aan het huis.

Een groot deel van de doelgroep woont in corporatiewoningen (nationaal 75%). We zijn in gesprek met de woningcorporaties over wat zij doen om hun huurders te helpen die te maken hebben met energiearmoede en we maken afspraken over hoe we hierin beter kunnen samenwerken. Teven werken we intensief samen met netwerken in de wijken zoals de WIJ-teams, gebiedsteams en buurtinitiatieven.

5.1 Het versterken van de energiecoaches en energieadviseurs

We ondersteunen huishoudens van de gemeente Groningen door het geven van een laagdrempelig verduurzamingsadvies op gedrag, kleine maatregelen, grote maatregelen, financierings- en subsidiemogelijkheden en offerteselectie.

De energiecoach voor kleine maatregelen en gedrag

Alle inwoners van de gemeente Groningen kunnen een adviesgesprek met een energiecoach aanvragen. De energiecoaches brengen persoonlijk advies. Tijdens het gesprek besluit de coach, samen met de inwoner, welke kleine energiebesparende producten het beste ingezet kunnen worden. Deze producten laat de coach direct achter of wordt aangevraagd. Aan het einde van het gesprek biedt de coach de inwoner 2 diensten aan:

- Een klusteam dat helpt bij het installeren van de kleine maatregelen en het aanpassen van de temperatuur van de ketel. Dit wordt alleen toegepast als de bewoner zelf niet in staat is om de maatregelen te installeren en financieel niet draagkrachtig is om het uit te laten voeren;
- Een adviesgesprek voor woningeigenaren gericht op grotere maatregelen, waaronder isolatie, zonnepanelen, warmtepompen. Deze adviesgesprekken zijn alleen voor woningeigenaren. Zij laten aan het eind een rapportage achter met daarin mogelijke maatregelen, gemiddelde kosten en besparingen, korte omschrijving van toepasbare subsidies en financieringsmogelijkheden.

De pool met energiecoaches bestaat uit 3 groepen: de vrijwillige energiecoach, de energiecoach op basis van een Participatiebaan en de energiecoach vanuit een reguliere, betaalde opdracht.

Wij werken samen met 25 enthousiaste, vrijwillige energiecoaches. Deze vrijwilligers geven adviezen in hun eigen wijk, kennen de buurt en de mensen goed en plannen hun eigen afspraken. Ze krijgen ook alle opleidingen aangeboden. De begeleiding van de vrijwilliger vindt plaats vanuit Grunneger Power (GP). GP heeft een hele belangrijke rol in de begeleiding van deze vrijwilligers. Zij organiseert onder andere intervisiebijeenkomsten waarbij een paar keer jaar de energiecoaches worden bijgepraat over alle nieuwe ontwikkelingen.

We werken ook samen met mensen met een Participatiebaan. Vanuit een uitkeringssituatie leiden wij ze op als energiecoach en bij geschiktheid (positieve afronding ontwikkeltraject) verbindt de gemeente zich aan een inspanningsverplichting de kandidaat aan een baan als energiecoach te helpen. Dit kan door de kandidaat zelf aan te nemen of door de kandidaat actief te promoten in het eigen netwerk. Deze aanpak heeft al tot succes geleid, één van deze energiecoaches heeft inmiddels een betaalde baan als energiecoach/adviseur bij de gemeente Groningen.

De adviseurs voor grote energiebesparende maatregelen

De adviseurs worden ingezet om de woningeigenaren advies te geven over de grote energiebesparende maatregelen. De adviseurs laten aan het eind een rapportage achter met daarin mogelijke maatregelen, gemiddelde kosten en besparingen, korte omschrijving van toepasbare subsidies en financieringsmogelijkheden. Dit kunnen de landelijke regelingen zijn, zoals de ISDE subsidie en de energiebespaarlening, maar ook de mogelijkheden voor leningen vanuit het gemeentelijk fonds Energietransitie. Ook verwijzen zij naar de aannemers en installateurs, die genoemd staan op het Duurzaam Groningen/Energieloket. Voor inwoners die meer informatie willen over financiering, subsidies en/of hulp bij aanvragen daarvan is een online informatiepakket beschikbaar.

5.2 Het inzetten van een klusteam en het actief verspreiden van kleine, energiebesparende maatregelen

De kleine energiebesparende maatregelen komen op twee manieren bij de bewoner terecht. De bewoner krijgt de producten via een energiecoach of kan via een klusteam maatregelen laten plaatsen in de woning.

Het klusteam ontvangt aanvragen vanuit de energiecoaches of vanuit inwoners rechtstreeks (aanvraag pakket zonder energiecoach). Het klusteam richt zich op het plaatsen van middelen en op het verlagen van de temperatuur van de cv-ketel. Dit omdat dit een veelvoorkomende bespaartip is, gemakkelijk uitgevoerd kan worden en tot wel enkele honderden euro's kan besparen.

Voor vulling van het klusteam onderzoeken we 4 stromen:

- Per woningcorporatie inventariseren of zij hun eigen klusteam hiervoor kunnen inzetten;
- Kijken per wijk wat er al is en hoe deze zou kunnen aanhaken. Meerdere wijken hebben al buurtwerkplaatsen of klusteams die hier mooi op kunnen aansluiten;
- 2^e richting is de vrijwillige energiecoaches. Wellicht zijn er enkele van hen die hun takenpakket willen uitbreiden;
- 3^e richting is het inhuren van een klusteam zoals klushulp (mensen die arbeidsongeschikt zijn) of een sociale werkplaats.

5.3 Het aanbrengen van grote energiebesparende maatregelen (isolatie)

Het doel van deze actie is het realiseren van energiebesparing bij de woningeigenaren door het uitvoeren van grote energiebesparende maatregelen (isolatie) bij woningen. Onze primaire doelgroep zijn de huishoudens die in aanmerking komen voor de energietoeslag en een eigen huis hebben. De gegevens uit de energietoeslag kunnen hiervoor worden gebruikt aangezien de hulp die de gemeente gaat aanbieden in het verlengde ligt van de energietoeslag. Het gebruik van deze gegevens moet door het college worden vastgesteld. Daarnaast gaan we uit van grondgebonden woningen en woningen die gebouwd zijn voor 1995. Wij doen deze groep gericht een aanbod via een brief. Zij krijgen een bezoek van een adviseur van de gemeente Groningen waarbij ze een volledig plan ontvangen met financieringsvoorstel waar ook in de toekomst de gemeente op terug kan komen. Een regionaal isolatiebedrijf gaat de werkzaamheden uitvoeren. Deze isolatie-aanpak wordt volledig gefinancierd uit de rijksbijdrage. We gaan uit van ongeveer 1000 woningeigenaren (aantal is nog een schatting, we moeten eerst de selectie uitvoeren). De doelgroep kan indien nodig worden uitgebreid.

Uitgeponde corporatiewoningen

In samenwerking met de woningcorporaties willen we een aanpak ontwikkelen waarbij we de te verkopen woningen van de corporaties gaan verduurzamen naar een goed geïsoleerde woning. Deze woningen hebben vaak een slecht energielabel en de woningkopers beschikken vaak niet over voldoende financiële middelen om de woning te verduurzamen. In 2023 worden ongeveer 150 woningen verkocht. Dit is het uitgelezen moment om de woning te gaan verduurzamen. Met de nieuwe bewoner gaat de adviseur een plan van aanpak maken met een financieel advies.

5.4 Vervangen energieslurpend witgoed

Binnen de gemeente Groningen bestaat sinds 2015 de Witgoedregeling. Huishoudens die 5 jaar een laag inkomen hebben kunnen een vervangend apparaat aanschaffen. Dit kan ook alleen als de koelkast kapot is. Voor een nieuwe of tweedehands koelkast is een bedrag van maximaal 230 euro beschikbaar. Voor dit bedrag kunnen de huishoudens alleen een tweedehands of een koelkast met een slecht energielabel aanschaffen en geen energiezuinige koelkast. Om deze huishoudens echt te helpen en te voorzien van een energiezuinige koelkast willen we een voucherregeling opzetten waarbij huishoudens een nieuwe, energiezuinige koelkast kunnen aanschaffen. We gaan in eerste instantie uit van circa 1500 koelkasten.

5.5 Verbinding van netwerken binnen het sociaal domein en werkveld energietransitie

We streven naar maximale samenwerking binnen de gemeente om de doelgroep te kunnen bereiken die voor de inkomenscompensatie in aanmerking komt en ook gebruik kan maken van de maatregelen. Andersom zal ook samengewerkt worden, voor die huishoudens die de energiecoaches treffen die wel in aanmerking komen

voor de financiële compensatie maar deze nog niet hebben ontvangen. Om de acties succesvol te laten verlopen is het belangrijk om goed inzicht te krijgen in de doelgroep en nauw samen te werken met het sociaal domein en een helder en eenduidig verhaal hebben.

Bereiken van de doelgroep

We gaan ervoor zorgen dat we de huishoudens (huurders/woningeigenaren) die te maken hebben met energiearmoede bereiken door: We gaan ervoor zorgen dat we de huishoudens (huurders/woningeigenaren) die te maken hebben met energiearmoede bereiken door:

1. Aan te haken op de bestaande structuren/netwerken in de wijk (buurtinitiatieven, wijkorganisaties, het WIJ-team/DMO, de woningcorporaties (bijv. woonconsulent), de wijkvernieuwing, de gebiedsteams);
2. Plekken benutten in de wijk waar veel mensen komen;
3. Gebruik maken van de kracht in de wijk.

Het is ook mogelijk dat de gemeente de NAW-gegevens waar wij over beschikken in het kader van verstrekken van de energietoeslag om de betrokkenen binnen de doelgroep actief te benaderen over mogelijkheid van de isolatie-aanpak. Het gebruik van de gegevens voor dit doel moet door het college worden vastgesteld.

Besteding van de middelen

Actie (looptijd tot eind 2024)	Budget	Beschikbaar voor
1. Het versterken van de energiecoaches en energieadviseurs (incl. projectleiding en communicatie)	€ 1.500.000,00	Huurders en woningeigenaren
2. Het inzetten van energiekussers en beschikbaar stellen van kleine energiebesparende maatregelen (incl. projectleiding en communicatie)	€ 2.000.000,00	Huurders en woningeigenaren
3. Het aanbrengen van grote energiebesparende maatregelen (isolatie) (1.000 x € 2.5000) Organisatie en communicatie	€ 2.500.000,00 € 50.000,00	Woningeigenaren
4. Vervangen energie slurpende witgoed (1.500 x 750) Organisatie en communicatie	€ 1.125.000,00 € 25.000,00	Huurders en woningeigenaren
5. Verbinden netwerk sociaal domein met werkveld energietransitie	€ 25.000,00	Huurders en woningeigenaren
6. Opschalen van projecten	€ 63.736,00	
Totaal	€ 7.238.736	